

MANRESA, DAVANT L'AIGUAT DE 1907

————— Josep Camprubí i Plans —————

Com a complement a aquest dossier sobre la meteorologia i contaminació ambiental a la ciutat de Manresa, oferim un breu extracte del capítol dedicat a l'aiguat de l'any 1907, obra de Josep Camprubí i Plans i publicat en el seu llibre "La dinàmica d'un poble".

Amb aquest article pot comprovar-se pràcticament els efectes que sobre la vida quotidiana pot tenir el fet meteorològic quan arriba als seus màxims extrems de permissibilitat.

La Manresa de l'any 1907 vivia en bona part de la concentració industrial instal·lada axialment al Cardener. Hi havia 16 indústries aixecades a la riba del riu: l'antiga fàbrica "dels Barrets" (avui Pirelli), la Fàbrica "dels Panyos", la Fàbrica de Gas, "Cal Bonamossa" (Carner), "Cal Canyis" (Fab. Roca), la Fàbrica del Pont de Fusta" (Sitjes), la Fàbrica de "Cal Cots", "Les Adoberies", Fàbrica de cintes Portabella, la "Fàbrica del Pont Vell", "Cal Fabrès", la Farinera "de les Obagues", la Fàbrica "dels Polvorers", la Fàbrica "Vermella", la Fàbrica "Blanca", "Rajadell Fabril" i la Colònia industrial de "Els Comtals". A més, en aquell sector hi havia un magatzem d' "Hullera Espanyola" i les dues importants estacions ferroviàries: la de Manresa-Riu, del "Ferrocarril Econòmic de Manresa-Berga" i la del Nord, dels "Camins de Ferro del Nord d'Espanya" (1).

Quan a la vesprada del dissabte dia 12 d'octubre de 1907, una mànega d'aigua descarregava sobre la contrada, circulaven les primeres notícies -transmeses des de poblacions de la comarca- que el Cardener baixava desbordat i una bona part de la població quedà a les fosques per arrasament de la Fàbrica de Gas. Manresa, visqué terribles moments de pànic i de convulsió.

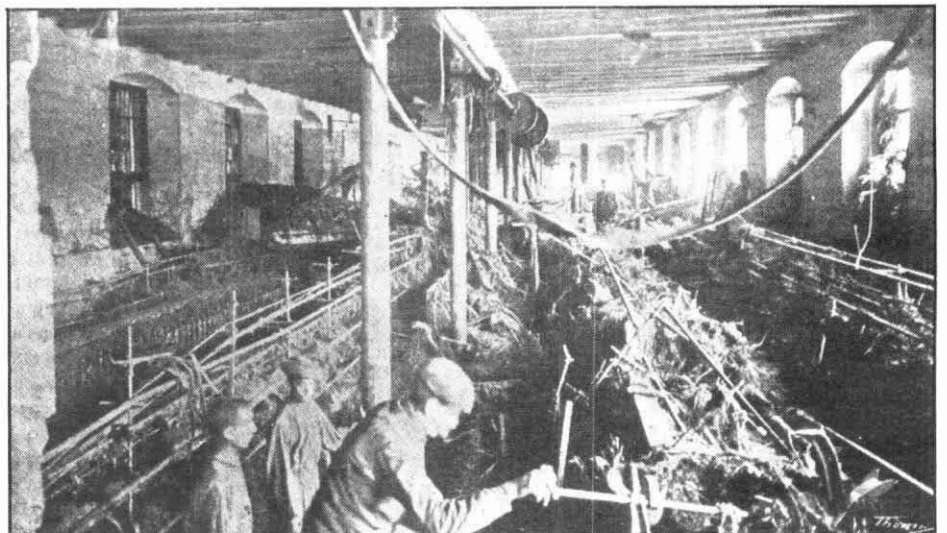
La zona de Manresa-Riu estava inundada (i en dir Manresa-Riu,

em refereixo a tota la vasta zona que comprèn des de Pirelli -per entendre'ns millor- fins, passat el nucli de "Els Comdals".

El Pont de Pedra o de Sant Francesc, actuava de comporta i s'havia produït un gros embassament per acumulació de materials enduts per la riuada, encallats a les seves pilastres: l'estructura metàl·lica del pont de la via de Manresa-Riu, vagons, màquines de tren, travesses. . . tot formant un pantà incontenible que s'estenia per uns dos-cents metres d'amplada i que arribava fins a la Fàbrica "Cal Roca", inundant-la. En alçada, assolía uns deu metres, per sobre del seu nivell habitual.

Riu avall, l'aigua que sortia a grans dolls per les arcades del Pont de Sant Francesc o que corria per damunt les vies i andanes de l'Estació del Nord, enfonsava el mur de conteniment de la carretera a l'altura de la palanca de vianants a l'Estació, tot provocant un nou embassament al Pont Vell, que s'estenia perillosament cap a la Barriada de Sant Pau.

La fàbrica del Pont Vell quedava assetjada i els obrers que hi treballaven hagueren d'ésser rescatats. Moltes de les fàbriques de la línia del riu foren en part arrasades, la maquinària destruïda, les quadres enllotades, els pous de les turbines negats, les rescloses mal-

Efectes de la riuada de 1907.

Una de les moltes fàbriques afectades per l'aiguat.

meses, el Pont de Ferro del ferrocarril Manresa-Berga, arrossegat, la passarel·la de passatgers del ferrocarril del Nord, enfonsada per abatiment de pilastres, el pont de la línia fèrria de més avall dels Comdals afectat, les carreteres a Esparreguera i a Can Maçana tallades.

Manresa quedava paralizada. Milers d'obres, abocats a un atur forçós -sense previsió- social. (L'ocupació laboral era majorment femenina: dones que cobraven un sou de 2.50 pessetes diàries).

El panorama era desolador, catastròfic.

Però la reacció ciutadana esdevingué immediata, sorprenent. Responsable, dinàmica i organitzada. Un corrent de solidaritat es propagà arreu i proporcionà força per lluitar contra l'adversitat. Ràpidament s'organitzaren els serveis de salvament a càrrec de totes les forces institucionals que actuaven a la ciutat, amb la col·laboració dels ciutadans. Es salvaren vides humanes i tot de materials de fàbriques i domicilis domèstics.

L'Alcalde de la ciutat, Pere Armengou, féu avisar les poblacions del Llobregat avall, del desbordament dels dos rius, Cardener i Llobregat. Els organismes públics i privats, Ajuntament, Cambra de Comerç, Associació de Fabricants, Cambra Agrícola del Pla de Bages, Societats obreres, . . . quedaren autoconvocats en assemblees permanents per fer un ràpid diagnòstic dels danys i disposaren mesures urgents per remeiar la situació creada per la tremenda inundació.

Abans de les vint-i-quatre hores del succés, era redactada la memòria de danys, elaborada a la Cambra de Comerç i tramesa d'immediat a l'Administració.

Allò de més especial i que cal ressaltar del dinamisme de la gent de l'any set, fou que el dilluns, al matí, dia 14 d'octubre, a la sessió de Corts que es celebrava a Madrid, el diputat pel districte Sr. Leonci Soler i March, fes una exposició detallada dels estralls causats per l'aiguat, i demanés ja, ajudes econòmiques, exempció de contribucions. . . etc. etc.

Les autoritats de la província, Osorio i Gallardo -governador- Prat de la Riba -President de la Diputació- i altres personalitats del món polític i econòmic es traslladaren a Manresa per conèixer a fons, sobre el terreny la magnitud

del desastre. El Sr. Bisbe de Vic, Torras i Bages, al cap de pocs dies visità Manresa i el diumenge següent a la riuada -dia 20 d'octubre- visitaren la ciutat el Rei Alfons XIII, acompanyat del president del Consell de Ministres, Sr. Antoni Maura i alts càrrecs del govern central.

Al costat de totes aquestes actuacions, es va organitzar una campanya de recaptació de donatius en ajut dels damnificats, a la qual col·laboraren, Ajuntaments, associacions obreres, entitats culturals i altres organitzacions i particulars, que obtingueren una xifra important de diners que traduïda a valors d'avui, suposaria una quantitat respectable de milions de pessetes.

En resum, l'actuació fou ràpida i eficaç, cosa que possibilità que en poc temps, Manresa retornés a la normalitat.

Una plausible idea per tal de servir memòria històrica dels esdeveniments, fou l'acord que prengué l'Ajuntament de la Ciutat, en data 22 d'aquell octubre, a proposta del tinent d'Alcalde, Sr. Josep Jordana: Perpetuar amb plaques commemoratives de ferro, el nivell assolit per les aigües i col·locar-les en diversos indrets, com fàbriques, ponts, carrers. . . Plaques que hem de tenir cura de mantenir en el lloc que foren instaurades, i en tot cas de restituir si per algun motiu han estat despenjades.

(Extracció del Llibre de l'autor: La Dinàmica d'un Poble" - Manresa 1984).